

Att hjälpa sitt barn till ett språk

Boken *Det räcker inte med kärlek* – en mammas kamp för sin son

Att bli förälder är en av de största händelserna i livet. Att få hålla sin nyfödda bebis för första gången, få smeka den lena hyn och känna hur bebisen greppar tag med sin lilla hand runt ens finger är ett av livets mirakel. Att bli förälder är en stor omställning. Plötsligt upptar en ny liten person allt ens

fokus. En bebis som behöver tröstas, matas, bytas på och fås att sova om nätterna. Lucas, vårt förstfödda barn, sov som oftast bara i 45 minuters intervaller och många gånger vaknade han och skrek otröstligt. I en barnbok läste jag att mammor och pappor ganska snart lär sig tolka sitt barns skrik och vet hur det behöver tröstas, men för oss var det omöjligt. Det var svårt att nå fram och få honom lugn. Vi kände oss otillräckliga och var maktlösa inför situationen.

Jag lade också märke till hur andra bebisar sken upp när de såg sina föräldrar och vilket fint samspel de hade. Vår son var inte intresserad av människor på det sättet och inte heller tidiga interaktionslekar som titt-ut lekar, utan fascinerades mer av fysiska objekt eller ett skuggspel på väggen. Motoriskt var han tidig och lärde sig sitta, krypa och gå. Sin lilla bobby-car rattade han runt som ingen annan. Han var som en liten forskare och undersökte hur hjulen snurrade på leksaksbilen och kunde stå i timmar och hålla vatten istället för att leka med leksaker eller med andra barn. Han lyssnade inte till sitt namn och vi trodde att han hörde dåligt, men ropade vi "godis" kom han genast springande. Han lärde sig ord, men tappade dem lika snabbt och hittade på egna ord. Han verkade inte ha någon förståelse för hur språket hängde ihop och vad man använde det till och hans tal var otydligt. Vi gick på kontroller på BVC och jag frågade om sköterskan märkte något avvikande i hans utveckling, men hon svarade att barn utvecklas olika och det var inget att oroa sig för. Vår son fick också en lillasyster och då är det ju vanligt att äldsta barnet går tillbaka lite i sin utveckling. Vi såg gärna det positiva istället för svårigheterna som fanns där och som förälder är det smärtsamt att inse att ens barn är annorlunda, men oron låg där och gnagde och till slut kunde den inte längre resoneras bort.

Vi beslöt oss för att träffa en logoped för att få en bedömning. När vi besökte henne hade jag med mig min sons BVC journal och hon frågade om vi fick göra om BOEL testet, för resultatet i journalen var inte så bra. Hon berättade att BOEL-testet är framtaget för att på ett tidigt stadie upptäcka om barn har hörselnedsättningar eller andra kommunikationsstörningar. Vidare såg hon i journalen att han vid sex månader inte jollrade, att han vid tio månader inte förstod

Jenny Lexhed

enstaka ord, att han vid arton månaders ålder inte talade 8-10 begripliga ord eller förstod mer, att han heller inte kunde peka ut kroppsdelar. I journalen stod att han var tystlåten och hade egna påhittade ord.

Logopeden rekommenderade oss att göra en neurologisk utredning och rådde oss att börja använda tecken som stöd. Till utredningen var det två års väntetid. All forskning visar att ju tidigare ett barn får träning desto större är deras chanser att utvecklas. För mig blev det en kamp mot tiden att finna bäst metod för att kunna ge mitt barn ett språk, en möjlighet att kommunicera. Min man jobbade långa dagar som VD för vårt gemensamma företag Talarforum och jag var hemma med vår son som var tre år och dotter som var ett och ett halvt. Om dagarna tog jag hand om barnen och på kvällar och nätter satt jag och läste om olika metoder på internet, plöjde forskningsrapporter och böcker. Vi började med tecken, men det fungerade inte för vår son. Jag ville utgå från Lucas och hans styrkor. Lucas är mycket visuell och därför började jag istället använda bilden som hjälpmedel. Jag köpte en digitalkamera, färgskrivare och en laminatmaskin så vi kunde plasta in fotona så de höll längre.

Jag tog kort på mat, på personer på platser, ja allt möjligt som hade med Lucas värld att göra. När vi skulle göra utflykter eller besöka personer visade jag honom bilder på vart vi skulle så att han skulle få en bättre förståelse och koppla ihop orden till bilderna. Jag gjorde bildscheman över dagen så han visste vad som skulle hända. Jag gjorde en bok om honom själv för att stärka hans "Jag-uppfattning" och för att han skulle förstå att han ingår i ett större sammanhang. Det var tex ett foto på honom med texten. "Jag heter Lucas och är tre år". En annan bild på hans lillasyster, med texten "Det här är Sara min lillasyster", ett foto på vårt hus, mig själv och min man, andra släktingar och så vidare. I början hade han svårt att koppla ihop namn till personer och han verkade inte heller förstå att han hette Lucas. För att lära honom namnen filmade jag alla personer i vår omgivning samtidigt som de sa sitt namn. Vi filmade Lucas och vi sa hans namn. Sen spelade vi upp filmen på TV:n och så små-

forts nästa sida

ningom började han förstå. Sen kunde själv peka ut personer om vi sa – Var är Sara? När han hade greppat det gick jag vidare och filmade olika objekt för att han skulle bygga på sitt ordförråd och sen vidare med verb och sakteligen började Lucas få en förståelse för språket, något som andra barn har från tidig ålder och snappar upp automatiskt. De fullkomligt suger i sig nya ord, som svampar. Ett barn på ett år kan inte prata mycket, men det har ett enormt passivt ordförråd, en förståelse för ord, som växer varje dag. När Lucas var tre år har hade han knappt något talat språk och heller inte så stort passivt ordförråd.

På datateket fick Lucas bekanta sig med datorn. Vi lånade dataprogram som vi tränade med. Själv hittade jag ett eget program, ”De första tusen orden”, som egentligen är till för att lära sig engelska, men som fungerade lika bra för att lära sig svenska. I köket, vår naturliga samlingspunkt, satte jag upp en post-it anslagstavla på väggen i barnens ögonhöjd. Där klistrade jag upp foton på platser vi varit, utflykter vi gjort och på personer som vi känner. Eftersom Lucas inte hade något språk kunde vi inte prata om saker, men runt bilderna kunde vi samlas och dela erfarenheter. Tillsammans kunde vi peka på fotona och jag satte ord på våra upplevelser.

En viktig grundsten i kommunikation är turtagning. Något som barn börjar lära sig vid sex månaders åldern. Turtagning testas vid BOEL-testet. Då ger man barnet en leksak och vill att barnet ska svara med att ge tillbaka leksaken. Något Lucas inte kunde när han var åtta månader. Vi besökte lekoteket och fick låna material som vi använde för att leka fram kommunikation och samspel. Vi lade stor

vikt vid turtagning när vi tränade i leken.

Jag tog fram övningar där han skulle få uppleva känslan av att kunna styra och påverka någon annan. Ibland lekte vi i dubbelsängen. Jag killade, jagade honom och brottade ner honom, som han älskar. Jag lärde honom olika ord, som till exempel ramla. När han sa ramla, föll jag omkull i sängen och han tjöt av skratt. Jag ville att han ska tycka att det var kul och jag ville visa honom att med språket kan han få mig att göra olika saker som han tyckte var roliga. Jag ville få honom att känna vilken makt språket kan ge honom och vilken glädje det är att kunna tala och vara involverad med andra.

Lucas fick så småningom diagnosen grav tal och språkstörning och autism. Förutom att vi använde AKK i olika former tränade han i många år med beteendeterapi. Idag har vi gått ifrån att kommunicera med bilder, för nu kan han prata och göra sig förstådd. Häromdagen fann jag honom i köket åtandes glass direkt ur paketet. Jag bad honom lägga upp glassen på en tallrik istället. Han protesterade, men gjorde det i alla fall, men när han skulle börja äta glassen blev han riktigt ledsen. Jag frågade då, varför han blev det. Då förklarade han att glassen smälter så fort på tallriken och han ville hellre äta den hård och fryst som den var i paketet. Tänk så svårt det hade varit att uttrycka det utan ord!

Jenny Lexhed

Fotnot: Jenny Lexhed är civilekonom, föreläsare, kommunikationschef och en av grundarna till Talarforum. Samt aktuell med boken ”Det räcker inte med kärlek – en mammas kamp för sin son” (Wahlström & Widstrand).